ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Petra Mikeše, Ph.D., a soudců JUDr. Milana Podhrázkého, Ph.D., a JUDr. Miloslava Výborného v právní věci žalobce: **Ing. J. H.,** proti žalovanému: **Krajský úřad Královéhradeckého kraje,** se sídlem Pivovarské náměstí 1245, Hradec Králové, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 7. 8. 2018, čj. 30 A 112/2017-79,

takto:

I. Návrh žalobce na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti **se zamítá**.

II. Kasační stížnost **se zamítá**.

III. Žalobce **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

IV. Žalovanému **se** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **nepřiznává**.

Odůvodnění:

[1] Žalobou doručenou dne 25. 7. 2017 Krajskému soudu v Hradci Králové (dále „krajský soud“) se žalobce domáhá zrušení rozhodnutí žalovaného ze dne 11. 5. 2017, čj. KUKHK-9919/UP/2017/Kd. Žalovaný tímto rozhodnutím zamítl odvolání žalobce a potvrdil rozhodnutí Městského úřadu Jičín, stavebního úřadu, ze dne 19. 12. 2016, čj. MuJc/2016/28756/SU/Kos, ve věci umístění stavby.

[2] Podáním doručeným krajskému soudu dne 16. 8. 2017 žalobce požádal o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů, který by jej v řízení zastupoval. Současně soud vyzval, aby si jeho majetkové poměry ověřil z formulářů zaslaných soudu již dříve v jiných řízeních. Dodal, že pokud soud bude trvat na

novém odeslání prohlášení o majetkových poměrech, k výzvě tak učiní. Krajský soud následně žalobci uložil, aby ve stanovené lhůtě doložil vyplněný formulář o osobních, majetkových a výdělkových poměrech. Žalobce požádal o prodloužení této lhůty, čemuž krajský soud vyhověl a lhůtu prodloužil do 31. 1. 2018.

[3] Vzhledem k tomu, že žalobce již na další výzvu soudu nereagoval, krajský soud usnesením ze dne 5. 2. 2018, čj. 30 A 112/2017-46, žádost žalobce o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce zamítl s tím, že neměl dostatečné podklady pro jejich kladné posouzení. Kasační stížnost žalobce proti tomuto usnesení krajského soudu Nejvyšší správní soud zamítl rozsudkem ze dne 4. 4. 2018, čj. 5 As 70/2018-16. Zdůraznil, že žalobce byl poučen o následcích nedoložení svých majetkových poměrů, a musel si tedy být vědom toho, že nese důkazní břemeno k prokázání své nemajetnosti a v případě zmeškání lhůty nebude jeho žádosti o osvobození od soudních poplatků vyhověno.

[4] V dalším řízení krajský soud žalobce opětovně vyzval k zaplacení soudního poplatku. V návaznosti na to žalobce krajskému soudu dne 7. 6. 2018 doručil novou žádost o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů. Uvedl, že u něj v mezidobí došlo ke změně v rozhodných skutečnostech a poukázal na nově prováděné exekuce. Krajský soud následně usnesením ze dne 22. 6. 2018, čj. 30 A 112/2017-68, žalobci uložil, aby ve lhůtě 2 týdnů od doručení soudu zaslal vyplněný formulář o osobních, majetkových a výdělkových poměrech a opětovně jej poučil o následcích nesplnění této výzvy. V návaznosti na to žalobce krajskému soudu dne doručil dne 2. 8. 2018 vyplněné Prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce (dále jen „Prohlášení“).

[5] Z Prohlášení vyplynulo, že žalobce je ženatý a bez stálého příjmu. Jeho zaměstnavatelka, A. H., potvrdila, že průměrný měsíční výdělek žalobce od roku 2012 do 30. 6. 2018 je 0 Kč. V roce 2011 činil úhrn jeho čisté měsíční mzdy 15 399 Kč a za dobu jeho nemoci od 19. 3. 2011 do 8. 4. 2011 mu zaměstnavatel vyplatil náhradu mzdy ve výši 8 704 Kč. Žalobce dále uvedl přehled částek, jež mu byly vyplaceny na dávkách nemocenského pojištění od 9. 4. 2011 do 30. 9. 2012. Dodal, že v roce 2011 utrpěl úraz, nemocenské dávky mu však byly vypláceny pouze do 30. 9. 2012, poté již podpůrčí doba prodloužena nebyla. Manželka žalobce (J. H.) je od října 2010 plně invalidní a pobírá invalidní důchod ve výši 11 155 Kč. Poukázal pak na vysoké náklady na léčbu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu. Žalobce dále v prohlášení uvedl, že nemá žádný majetek větší ceny, který by mohl být zpeněžen a použit na zaplacení soudního poplatku. Jeho veškerý majetek větší hodnoty je nezákonně a protiústavně obstaven a jsou proti němu vedeny již 20 let nezákonné exekuce. Je po něm vymáhána pohledávka zhruba 10 000 000 Kč z úvěru poskytnutého bankou a dále pohledávka Finančního úřadu pro Ústecký kraj na dani z nemovitých věcí, jejíž výše k 8. 6. 2018 činila 82 054 Kč. Žalobce současně v rámci Prohlášení opakovaně zpochybňoval zákonnost uvedených pohledávek, stejně jako zákonnost prováděných exekucí a postupů správních orgánů a soudů vůči jeho osobě v různých správních a soudních řízeních. K Prohlášení žalobce doložil vyrozumění Finančního úřadu pro Ústecký kraj ze dne 8. 6. 2018 o výše uvedeném daňovém nedoplatku.

[6] Krajský soud usnesením ze dne 7. 8. 2018, čj. 30 A 112/2017-79, žádost žalobce o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce k ochraně jeho práv opět

zamítl. Vyšel přitom z toho, že mu je z úřední činnosti známo, že žalobce vedl a vede u tamního i jiných soudů řadu řízení, v nichž opakovaně žádá o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce. Krajský soud přitom tyto žaloby opakovaně zamítá a stejně tak činí i Nejvyšší správní soud, pokud jde o kasační stížnosti proti rozhodnutím krajského soudu. Poukázal dále na to, že žalobce sice uvedl, že nemá majetek, který by mohl být zpeněžen, neboť je obestaven, nijak ho ale neidentifikoval. Krajskému soudu je z obsahu správních a soudních spisů v jiných řízeních známo, že žalobce je vlastníkem rozsáhlého nemovitého majetku, o němž se v Prohlášení nezmínil. Soud dále dovodil, že žalobce musí být vlastníkem nemovitostí i v obvodu Finančního úřadu pro Ústecký kraj, jak plyne z doloženého vyrozumění o výši daňového nedoplatku. Neuvedením vlastnictví takových nemovitostí žalobce obsah Prohlášení do značné míry znevěrohodnil. Krajský soud poukázal i na sdělení žalobce, že již od roku 2011 nepobírá žádnou mzdu, přestože uvádí, že je stále zaměstnancem A. H.

[7] Krajský soud dále uvedl, že exekuční postižení nemovitostí vlastněných či spoluvlastněných žalobcem omezuje sice jeho dispoziční oprávnění k uvedenému majetku, bez dalšího však nemá pro posuzování jeho celkových majetkových poměrů význam. Pokud jde o zmiňované zdravotní potíže žalobce i jeho manželky, soud uvedl, že i na ně žalobce dlouhá léta poukazuje, nikdy je však ani k výzvě soudu nespecifikoval ani neprokázal. Tvrzení žalobce, že v mezidobí od původního rozhodnutí krajského soudu došlo k novým skutečnostem, se podle soudu nezakládalo na pravdě, protože proti žalobci jsou vedeny exekuce na základě exekučních titulů vydaných již v minulosti. Žalobcem předložené vyrozumění o výši nedoplatku na dani z nemovitostí pouze deklaruje výši tohoto nedoplatku k danému okamžiku, nikoliv kdy tento nedoplatek vznikl. Soud dovodil, že postup žalobce působí obstrukčním dojmem a podporuje obavy, zda žalobce sděluje soudu informace o svých majetkových poměrech pravdivě a v úplnosti. Krajský soud uzavřel, že výše soudního poplatku se zřetelem na majetkové poměry žalobce nebrání v uplatnění jeho práva na soudní ochranu, tedy že žalobce nedoložil, že by neměl dostatek finančních prostředků, aby nemohl uhradit soudní poplatek ve výši 3 000 Kč.

[8] Žalobce (dále „stěžovatel“) podal proti naposledy uvedenému usnesení krajského soudu kasační stížnost. Namítl, že toto usnesení bylo vydáno na základě domněnek krajského soudu a jím uměle konstruovaného skutkového i právního stavu, ke kterému se stěžovatel neměl možnost ani jakkoliv vyjádřit. Soud usnesení vydal, aniž by se vůbec zabýval reálným skutkovým a právním stavem věci. Stěžovatel má i nadále za to, že nejen žaloba byla podána řádně, důvodně a včas, ale že i jeho osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce soudem je objektivně důvodné, řádně a včas soudu prokázané i doložené aktuálními údaji. Odůvodnění napadeného rozhodnutí krajského soudu je jen jeho domněnkami a uvádí zjevně nepravdivé údaje.

[9] Stěžovatel současně navrhl přiznání odkladného účinku kasační stížnosti, požádal o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti. Poukázal přitom na svůj špatný zdravotní stav a napadení dvěma útočníky dne 5. 8. 2018.

[10] Po přezkoumání formálních náležitostí Nejvyšší správní soud shledal, že kasační stížnost je včasná, neboť byla podána v zákonné lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného usnesení

[§ 106 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“)]. Kasační stížnost byla současně podána oprávněnou osobou, neboť stěžovatel byl účastníkem řízení, z něhož napadené usnesení vzešlo (§ 102 s. ř. s.).

[11] V řízení o kasační stížnosti není stěžovatel povinen splnit poplatkovou povinnost, pokud kasační stížnost nesměřuje proti rozhodnutí krajského soudu o návrhu ve věci samé či o jiném návrhu, jehož podání je spojeno s poplatkovou povinností (blíže viz usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, čj. 1 As 196/2014-19, č. 3271/2015 Sb. NSS). Na to byl stěžovatel ostatně upozorněn ve shora již citovaném usnesení zdejšího soudu sp. zn. 5 As 70/2018. I v nyní projednávané věci proto soud z důvodu neexistence poplatkové povinnosti o žádosti stěžovatele o osvobození od soudních poplatků pro řízení o kasační stížnosti nerozhodoval.

[12] Z výše označeného usnesení rozšířeného senátu pak vyplývá i závěr, že v řízení o kasační stížnosti, která nesměřuje proti meritornímu rozhodnutí krajského soudu, ani proti rozhodnutí, jímž se řízení před krajským soudem končí, nemusí stěžovatel splňovat ani podmínku povinného zastoupení advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.). Je-li nicméně žádost o ustanovení zástupce z řad advokátů podaná, Nejvyšší správní soud o ní musí i v tomto řízení rozhodnout.

[13] Podle § 35 odst. 9 s. ř. s. se pro rozhodnutí o ustanovení zástupce vyžaduje kumulativní splnění dvou podmínek, a to splnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků, a zároveň nezbytná potřeba takového zastoupení k ochraně práv účastníka řízení. Shodně jako ve výše již zmiňovaném usnesení sp. zn. 5 As 70/2018 (navazující na totožné řízení před krajským soudem), ani v nyní projednávaném případě Nejvyšší soud neshledal nezbytnou potřebu stěžovatele na ustanovení advokáta. Podaná kasační stížnost má požadované základní náležitosti, je zřejmé, čeho se stěžovatel domáhá a jedná se zde o posouzení nikterak komplikované otázky. Soudu zde nic nebrání rozhodnout na základě podané kasační stížnosti a podkladů obsažených ve spise. Nejvyšší správní soud proto žádost stěžovatele o ustanovení zástupce i v tomto případě zamítl.

[14] V dané věci se jedná o opětovné řízení o kasační stížnosti podané poté, kdy již Nejvyšší správní soud dříve v rámci řízení o téže žalobě rozhodoval o kasační stížnosti stěžovatele proti předchozímu rozhodnutí krajského soudu o neosvobození od soudního poplatku a neustanovení zástupce. Ostatně kasační stížnost podaná nyní k Nejvyššímu správnímu soudu je obsahem v podstatě shodná s kasační stížností, kterou stěžovatel podal proti předchozímu rozhodnutí krajského soudu, o níž rozhodoval pátý senát zdejšího soudu. Stěžovatel tedy již byl seznámen s tím, že zastoupení advokátem není v tomto druhu řízení podmínkou projednání kasační stížnosti, přičemž stejně jako v řadě jiných svých řízení vedených před Nejvyšším správním soudem si sám zástupce nezvolil. Za těchto okolností není na místě nechávat stěžovateli další prostor pro případnou volbu zástupce pro řízení o této kasační stížnosti, a Nejvyšší správní soud proto přistoupil k samotnému posouzení kasační stížnosti v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů. Zkoumal též, zda napadené rozhodnutí krajského soudu netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.). Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnosti není důvodná.

[15] Dle § 36 odst. 3 s. ř. s. účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Soud zamítne žádost dospěje-li k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný.

[16] Individuální osvobození od soudních poplatků představuje procesní institut, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživých poměrech, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích. Z dikce § 36 odst. 3 s. ř. s. především vyplývá, že účastník může být zčásti a zcela výjimečně plně osvobozen od soudních poplatků při současném splnění tří předpokladů: a) podání žádosti o osvobození od soudních poplatků, b) podaný návrh (na zahájení řízení) není zjevně neúspěšný, c) doložení nedostatku prostředků. Mimo toto ustanovení se dílčím způsobem za použití § 64 s. ř. s. aplikuje rovněž § 138 o. s. ř., podle něhož lze přiznat účastníku řízení osvobození od soudních poplatků, odůvodňují-li to poměry účastníka, a to zcela nebo zčásti.

[17] V nyní projednávané věci se Nejvyšší správní soud v otázce naplnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků ztotožnil s výše reprodukovanými závěry krajského soudu. Především je třeba zdůraznit, že Prohlášení stěžovatele neobsahuje všechny informace relevantní pro posouzení, zda jsou splněny podmínky pro osvobození. Stěžovatel svůj majetek větší hodnoty nikterak neoznačil, ačkoliv je zjevné, že takový vlastní, ani nevyčíslil své běžné životní náklady. Neuvedl rovněž, z jakých prostředků financuje své běžné výdaje a splácí své dluhy. Nesplnil tak základní povinnost nezbytnou pro kladné rozhodnutí o osvobození od soudních poplatků, neboť hodnověrně nedoložil, že nemá dostatečné prostředky. Podle konstantní judikatury Nejvyššího správního soudu (srov. např. usnesení ze dne 25. 1. 2005, čj. 7 Azs 343/2004-50) je jednoznačně povinností účastníka nedostatek prostředků doložit, a pokud svou povinnost nesplní, soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje.

[18] Zpochybňuje-li stěžovatel závěry krajského soudu plynoucí z napadeného usnesení, je třeba poukázat na to, že jím uplatněné kasační námitky byly toliko obecného charakteru, stěžovatel nikterak nekonkretizoval (tím spíše ani nedoložil), které ze závěrů krajského soudu jsou jen jeho „domněnkami“ či dokonce „zjevně nepravdivými údaji“. Žádný se závěrů krajského soudu tak stěžovatel nevyvrátil (a to ani nepřímo).

[19] Nejvyšší správní soud uzavírá, že navzdory opakované výzvě krajského soudu nepředložil stěžovatel soudu úplný a pravdivý přehled údajů o jeho osobních, majetkových a výdělkových poměrech. Krajský soud proto postupoval v souladu s § 36 odst. 3 s. ř. s., nepřiznal-li stěžovateli osvobození od soudních poplatků. Stěžovatel byl navíc již v minulosti Nejvyšším správním soudem upozorněn (např. rozsudek ze dne 8. 11. 2017, čj. 10 As 300/2017-24), že na svou povinnost prokázat své majetkové poměry nemůže rezignovat sdělením, že s majetkem větší hodnoty nyní není oprávněn disponovat pro pokračující exekuční řízení. Jen soud je oprávněn hodnotit, které ze skutečností uvedených v prohlášení o majetkových poměrech jsou pro rozhodnutí o osvobození od soudních poplatků relevantní.

[20] Protože u stěžovatele nebyly splněny podmínky pro osvobození od soudních poplatků, nebyly naplněny ani předpoklady pro ustanovení zástupce dle § 35 odst. 8 s. ř. s. Krajský soud tak i návrhu stěžovatele na ustanovení zástupce po právu nevyhověl.

[21] S ohledem na výše uvedené neshledal Nejvyšší správní soud kasační stížnost důvodnou, proto ji dle § 110 odst. 1 poslední věty s. ř. s. zamítl.

[22] Nejvyšší správní soud nerozhodoval o návrhu stěžovatele na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti, protože o samotné kasační stížnosti bylo rozhodnuto bez zbytečného prodlení.

[23] Výrok o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti se opírá o § 60 odst. 1 větu první ve spojení s § 120 s. ř. s. Účastník, který měl ve věci plný úspěch, má právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Úspěšnému žalovanému ovšem žádné náklady v tomto řízení nevznikly, takže mu Nejvyšší správní soud náhradu jeho nákladů nepřiznal.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně 24. října 2018

JUDr. Petr Mikeš, Ph.D.
předseda senátu